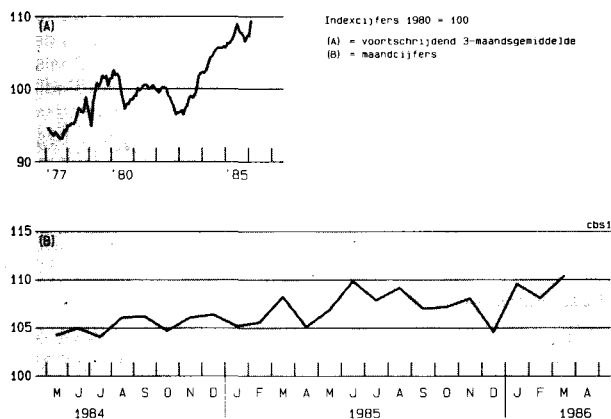

Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde volume van de industriële produktie was in maart 2% groter dan in februari. Ook vergeleken met maart 1985 bedroeg de stijging 2%. Het volume van de invoer van goederen lag in februari nagenoeg op hetzelfde niveau als in de overeenkomstige maand van 1985; het uitvoervolume nam met 2% toe. Zowel de invoer als de uitvoer wordt gekenmerkt door grote prijsdalingen. De binnenlandse consumptie door gezinnen, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, steeg in maart met 2% ten opzichte van dezelfde maand van het vorig jaar. De toeneming in het eerste kwartaal kwam hiermee op 3%. Met name de consumptie van duurzame goederen steeg sterk. Het volume van de bruto investeringen in vaste activa nam in het vierde kwartaal met 4% toe vergeleken met het overeenkomstige tijdvak van 1984. De nijverheidsinvesteringen groeiden opnieuw het meest. Het aantal geregistreerde werklozen daalde in april verder. Voor seizoeninvloeden gecorrigeerd kwam het totaal op 722 900, een daling met 7 200. Het aantal openstaande aanvragen van werkgevers bereikte het hoogste niveau sedert begin 1981. Volgens de Kwartaalrekeningen van het CBS is het volume van het bruto binnenlands produkt in het vierde kwartaal van 1985 met 2,5% toegenomen ten opzichte van hetzelfde kwartaal van 1984.

Dit blijkt uit gegevens die medio mei 1986 beschikbaar waren.

Het volume van de industriële produktie was in maart, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 2% groter dan in februari. Gemiddeld over de eerste drie maanden van dit jaar lag het produktieniveau in de industrie 3% hoger dan in dezelfde periode van 1985.

Produktie industrie (volume - seizoengecorrigeerd)

Ten opzichte van de overeenkomstige maand van 1985 nam het volume van de gemiddelde dagproduktie in de industrie in maart met 2% toe. Een groei groter dan het gemiddelde werd gemeten bij de aardolie-, de elektrotechnische, de hout- en bouwmaterialen-, de papier- en grafische en de basismetallindustrie. Zowel de voedings- en genotmiddelenindustrie als de textiel-, kleding- en lederindustrie kende nagenoeg geen produktiegroei. Alleen bij de chemische industrie werd een daling geregistreerd. Het produktievolume van de nijverheid (excl. bouwnijverheid) als geheel daalde in maart: -4% ten opzichte van maart 1985. De produktie in de delfstoffenwinning nam fors

af. Dit werd in hoofdzaak veroorzaakt door een daling van de buitenlandse afzet. Bij de openbare nutsbedrijven nam de produktie in maart licht af.

In de *Conjunctuurtest* over maart gaven de ondernemers in de industrie aan dat de orderpositie ten opzichte van februari licht is verbeterd. Vooral de orderontvangsten uit het binnenland namen toe. Deze ontwikkeling deed zich het sterkst voor bij de consumptiegoederenindustrie. Overigens veranderde het oordeel van de ondernemers over orderontvangst en orderpositie nauwelijks. Uit de kwartaalvragen bleek dat de bezettingsgraad, vergeleken met drie maanden eerder, in maart op hetzelfde niveau bleef.

Het volume van de *invoer van goederen* was in februari nagenoeg even groot als in de overeenkomstige maand van 1985. De waardedaling die over deze periode werd geregistreerd (-13%), kan derhalve geheel worden toegeschreven aan een prijsdaling van de invoer. Van alle onderscheiden categorieën daalden de prijzen ('unit-value'), het sterkst in die groepen waar zowel de dollarkoers als de olieprijs een rol speelt. De volume-ontwikkeling van de invoer vertoont een wisselend beeld. Ten opzichte van dezelfde maand van 1985 daalde de import van de grondstoffen en halffabrikaten in februari met 6%. Daarentegen nam de invoer van consumptie-, investerings- en algemene goederen (voornamelijk brandstoffen) met respectievelijk 9%, 7% en 10% toe.

Bij de *uitvoer van goederen* deden zich, net als bij de invoer, sterke prijsdalingen voor. Vergeleken met twaalf maanden eerder daalden de prijzen in februari met 8%. Ook hier geldt dat voor alle onderscheiden categorieën prijsdalingen werden gemeten. De waarde van de uitvoer nam over deze periode met 6% af. Hieruit volgt dat het uitvoervolume in februari met 2% steeg. De export van fabrikaten (veruit de grootste categorie) nam met 4% toe; de uitvoer van onbewerkte agrarische produkten en delfstoffen liep terug. De meest recente cijfers, die over de maand maart, laten een

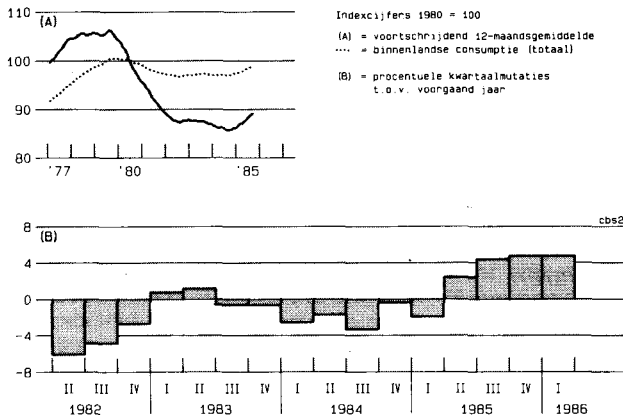
Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

* Samengesteld door de hoofdafdeling Nationale rekeningen van het CBS.

daling zien van het invoervolume met 3% ten opzichte van dezelfde maand van 1985. De uitvoer nam met 7% af. Over het eerste kwartaal daalt hierdoor zowel de invoer als de uitvoer met 1%.

Het volume van de *binnenlandse consumptie* door gezinnen was in maart 2% groter dan in dezelfde maand van 1985. Bij alle onderscheiden categorieën werd een toename waargenomen: overige goederen en diensten (3%), duurzame consumptiegoederen (2%) en voedings- en genotmiddelen (1%). Ook het eerste kwartaal laat een duidelijke groei van het consumptievolume zien. De totale binnenlandse consumptie nam, net als in het vierde kwartaal van 1985, met 3% toe. De sterkste stijging deed zich opnieuw voor bij de consumptie van duurzame goederen, die in elk van de laatste twee kwartalen met 5% groeide.

Consumptie duurzame goederen (volume)

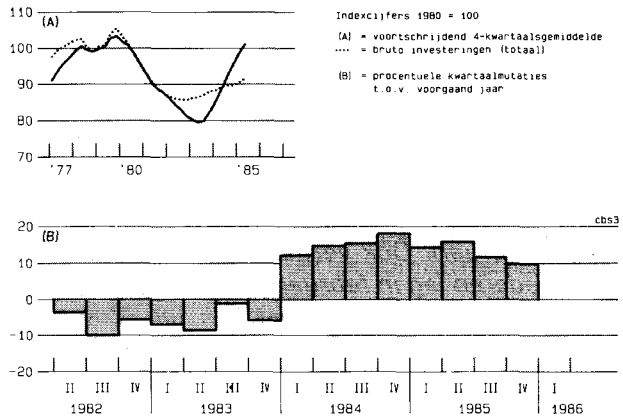
De resultaten van het *consumenten-conjunctuuronderzoek* van april laten geen verdere stijging van het vertrouwen onder de consumenten zien. Op de vijf vragen die aan de berekening van het consumentenvertrouwen ten grondslag liggen, werden gemiddeld 9% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. In januari werd nog een positief saldo van 12% gemeten. Met name werd de vraag naar de verwachtingen ten aanzien van de algemene economische situatie in de komende 12 maanden in Nederland negatiever beantwoord. In januari verwachtte 44% een verbetering; in april was dit percentage gedaald tot 38. Een verslechtering voorzag in januari 8%, in april was dit opgelopen tot 15%.

De totale *bruto investeringen in vaste activa*, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, namen in het vierde kwartaal van 1985 met 4% toe ten opzichte van de overeenkomstige periode van het jaar daarvoor. Voor de sector bedrijven werd een stijging van 6% geregistreerd. Binnen deze sector werd voor het achtste achtereenvolgende kwartaal de sterkste groei in de nijverheid gerealiseerd (10%). Ook bij de exploitatie van woningen en bij de overige bedrijven werd een toename gemeten, respectievelijk 1% en 8%. De sector overheid investeerde in het vierde kwartaal minder dan in dezelfde periode van 1984 (-5%).

Worden de investeringen naar herkomst bezien, dan blijkt dat de invoer van investeringsgoederen gestegen is, terwijl de bouw en de overige binnenlandse productie van investeringsgoederen licht terugliepen.

Onderscheiden naar type activa deden zich in het vierde kwartaal de volgende ontwikkelingen voor: forse stijgingen werden geregistreerd bij de machines en overige uitrustingsstukken (10%) en de vervoermiddelen (28%); de investeringen in bouwwerken bleven op hetzelfde niveau. Hier nam het volume van de bouw van woningen en gebouwen voor overheid en bedrijven licht toe, terwijl bij grond-, weg- en waterbouwkundige werken een daling werd gemeten. De jaarcijfers van de bruto investeringen in vaste activa worden in de Focus toegelicht.

Investerings nijverheid (volume)

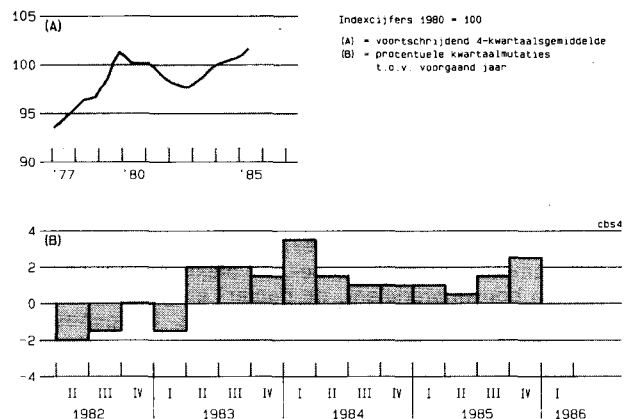

Het *prijnsindexcijfer van de gezinsconsumptie* is tussen midden maart en midden april met 0,3% gestegen. Vergeleken met april 1985 was er sprake van een toename van 0,6%. De daling van de jaar-op-jaar mutaties zette zich hiermee verder voort.

In april daalde het aantal *geregisteerde werklozen* verder. Voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, kwam het cijfer op 722 900, een daling met 7 200. Ook het aantal personen met een werkloosheidsuitkering neemt gedurig af, zij het langzamer dan de werkloosheid. Tussen maart 1985 en maart 1986 daalde het aantal uitkeringen met 37 700, terwijl de geregisteerde werkloosheid in hetzelfde tijdvak met 48 400 afnam (in beide gevallen betreft dit de niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerde cijfers). De openstaande aanvragen van werkgevers bij de arbeidsbureaus namen – seizoengecorrigeerd – in april met 1 800 toe en kwamen daarmee op 28 800. Dit is het hoogste aantal sedert het begin van 1981.

Volgens de *Kwartaalrekeningen* van het CBS was het volume van het *bruto binnenlands produkt* (BBP) in het vierde kwartaal 2,5% groter dan in de overeenkomstige periode van 1984. Voor het jaar 1985 leveren de kwartaalcijfers een groeipercentage van 1,5% op. Het BBP is de in het binnenland gevormde toegevoegde waarde. Zoals al eerder bleek uit de in tabel 1 opgenomen maandindicatoren, deed zich in de loop van 1985 een verschuiving voor van de buitenlandse vraag naar de binnenlandse bestedingen. Met name de consumptie door gezinnen trok in de laatste kwartalen sterk aan.

Bruto Binnenlands Produkt (volume)

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen in Nederland

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1979/83 gemidd.	1984	1985	1985				1986				1986			
				1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mrt.	apr.
1. VOLUME-GEDEVENS															
<i>Productie in de nijverheid</i>															
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	-1	5	4	6	3	0	4	-2	2	9	0	-5	3	-4	
Delfstoffenwinning	-6	2	8	12	2	-8	17	-12	5	37	7	-22	5		
Industrie	0	6	3	4	3	2	1	3	3	2	-2	4	2	2	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2	3	2	4	2	1	1	3	3	3	-5				
Textiel-, kleding- en lederindustrie	-4	0	2	1	2	2	4		5	4	3				
Papier- en grafische industrie	-1	4	4	5	4	4	2	3	4	3	-1	3	4		
Aardolie-industrie	-9	9	-4	-5	-12	-2	0		5	-2	-1				
Chemische industrie	2	8	2	3	0	3	0	-3	3	1	-4	-2	0	-5	
Rubber- en kunststofverw. industrie	5	7	4	5	11	2	-2		-3	-2	0				
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-5	1	2	-8	3	5	7		10	8	3				
Basismetalenindustrie	-1	15	-3	4	-9	-2	-4	2	-7	6	-10	3	1		
Elektrotechnische industrie	2	8	6	7	13	6	0	3	0	-4	2	3	0	7	
Rest metaal- en overige industrie	-1	6	3	6	3	1	1		3	3	-1				
Openbare nutsbedrijven	2	5	2	9	0	-4	0	-1	-2	8	-5	-9	7		
Bouwnijverheid: begonnen woningen	3	-6	-10	-28	-9	7	-5		1	1	-16	-5	22		
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>															
Invoer, totaal	-1	7	7	8	4	8	4	-1	4	3	7	0	0	-3	
Grondstoffen en halffabrikaten	-2	12	4	6	-1	6	3		3	0	6	-1	-6		
Consumptiegoederen	-1	2	4	4	1	4	4		4	2	7	4	9		
Investeringsgoederen	-3	14	13	14	23	6	3		-3	9	5	2	7		
Algemene goederen	3	-15	22	17	23	28	17		18	16	16	-2	10		
Uitvoer, totaal	2	6	5	6	5	8	2	-1	-1	-2	11	1	2	-7	
Onbewerkte agrarische producten	5	5	6	12	16	5	-5		-5	-13	4	14	-7		
Delfstoffen	-8	-2	9	9	1	-10	32		-3	59	36	-27	-2		
Fabrikaten	2	7	4	5	5	9	0		-1	-6	9	5	4		
Voedings- en genotmiddelen	5	6	3	8	2	4	-2		0	-7	1	-5	0		
Textiel en kleding	-2	11	8	10	5	12	6		9	1	6	7	17		
Aardolieproducten	-1	1	3	-3	4	9	7		8	2	11	-12	8		
Chemische producten	3	9	3	5	2	9	-1		-5	-10	15	11	3		
Metalproducten	3	9	6	7	9	11	11		-3	-7	10	16	1		
Overige fabrikaten	1	8	6	8	4	13	0		-1	-3	6	17	14		
<i>Consumptieve bestedingen van gezinnen</i>															
Binnenlandse consumptie, totaal	-1	0	1	1	1	2	3	3	3	4	1	3	3	2	
Voedings- en genotmiddelen	0	-2	1	-1	1	1	2	3	3	3	-1	6	1	1	
Duurzame consumptiegoederen	-4	-2	2	-2	2	4	5	5	5	5	4	9	4	2	
Textiel, kleding, schoeisel e.d.		-4	2	-1	0	2	5		5	9	0				
Huish. artikelen en woninginrichting		-1	0	-5	0	3	3		5	1	4				
Transportmiddelen		0	8	2	9	14	10		9	5	15				
Rest duurzame consumptiegoederen		-1	2	-1	3	3	2		5	2	2				
Overige goederen en diensten	0	1	1	2	1	1	2	2	2	4	1	0	3	3	
Huur, verwarming, verlichting en water		2	4	6	1	2	6		4	11	2				
Rest overige goederen en diensten		0	0	0	1	0	1		1	1	1				
<i>Investerings in vaste activa</i>															
Bruto investeringen, totaal	-4	4	2	-3	3	6	4								
Bedrijven	-4	4	3	-1	3	6	6								
Nijverheid		6	15	13	14	16	12								
Exploitatie van woningen		-3	2	-5	-19	-2	-2								
Overige bedrijven		-4	-2	5	4	-2	10								
Overheid	-3	6	-4	-16	0	5	-5								
2. PRIJZEN															
Productenprijzen landbouw, tot. afzet	1	3	-1	-3	0	0	-3		-5	-1	1				
Productenprijzen industrie, tot. afzet		5,6	1,1	3,9	2,5	0,2	-2,5		-2,4	-1,9	-3,2	-5,3	-6,6		
Ruilvoet, unit value (goederen)	0	2	1	-2	-1	2	2	5	2	2	4	4	6	6	
Invoerprijzen, unit value	8	6	1	6	5	0	-4	-13	-3	-4	-5	-9	-13	-17	
Uitvoerprijzen, unit value	8	8	2	4	4	2	-2	-9	-1	-2	-2	-6	-8	-12	
Prijzen gezinsconsumptie (werknemers)	5,6	3,3	2,3	2,3	2,5	2,3	1,7	1,2	1,9	1,7	1,7	1,4	1,2	0,7	0,6
Regelingslonen particulier bedrijf		0,3	1,1	0,8	1,0	1,3	1,4	1,1	1,5	1,5	1,4	1,1	1,1	1,1	
Regelingslonen overheid		-1,4	-1,0	0,0	-0,1	-1,9	-1,9	-0,4	-1,9	-1,9	-1,9	-0,4	-0,4	-0,4	
Dollarkoers, contante notering	9	12	4	21	14	-3	-15	-28	-14	-13	-19	-23	-29	-32	-27
3. OVERIGE INDICATOREN															
Consumentenvertrouwen ¹ (in %)		-22	-4	-7	-10	0	3	12	3			12		9	
ANP-CBS beursindex	10	27	29	22	32	35	30	29	22	32	35	36	25	25	31
Uitgesproken faillissementen	22	-19	-13	-16	-9	-16	-12	-31	-13	-12	-12	-34	-31	-27	-11
<i>Conjunctuurtest industrie</i>															
Bezettingsgraad (in %)		83	85	85	85	84	84	84							
Orderpositie (1984=100)		100	105	102	104	107	107	108	106	107	108	109	107	108	
Beoordeling orderontvangsten ¹ (in %)		-11	-9	-6	-9	-10	-9	-10	-8	-9	-10	-6	-14	-10	
Beoordeling voorr. eindprodukten ¹ (in %)		9	4	3	3	3	5	6	4	7	3	6	6	6	
<i>Arbeidsmarkt</i>															
Werkzame personen in de industrie	-3	-2	1	0	0	1	1								
Aantal werkloosheidsuitkeringen	33	7	-1	1	-1	-3	-4	-5	-4	-3	-4	-4	-5	-5	
Geregistreeerde werklozen² (x 1000)	508	822	761	781	768	760	741	734	745	740	738	739	733	730	723
Openstaande aanvragen ² (x 1000)	33	15	25	21	23	27	27	26	27	26	27	26	26	27	29
<i>Geld en krediet</i>															
Spaartegoeden	8	3	5	5	5	4	4		4	4	4				
Verstrekt consumptief krediet	-6	0	10	-3	9	18	9		7	4	14				
Binnenlandse liquiditeitsmassa	7	8	8	9	9	6	9		9	8	10				
Geldhoeveelheid	6	4	7	7	6	7	7		7	7	7				
Secundaire liquiditeiten	10	13	10	11	12	5	12		11	9	15				
Daggeldmarktrente (in %)	8,7	5,8	6,3	6,4	6,9	6,1	5,8	5,8	5,9	5,8	5,8	5,7	6,0	5,7	5,5
Rendement op staatsobligaties (in %)	9,7	8,0	7,3	7,7	7,4	7,0	7,0	6,7	7,0	7,0	6,9	6,8	6,8	6,5	6,2

¹ Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

² Seizoengecorrigeerde cijfers.

Tabel 2. Recente ontwikkelingen in het buitenland

	1984	1985	1985				1986	1985			1986			
			1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mrt.	apr.
Productie nijverheid¹ (volume)	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor													
Bondsrepubliek Duitsland	3	6	4	8	6	4	3	5	5	2	3	5	0	
België	2	2	1	2	0	4		4	10	-2	6			
Frankrijk	3	1	-1	1	0	2		0	4	1	2	1		
Verenigd Koninkrijk	1	5	2	6	5	5		5	7	4	2	4		
Italië	3	1	3	2	0	1		0	3	0	6	1		
Verenigde Staten	12	2	4	2	1	2		1	2	2	2	1		
Japan	11	5	6	6	5	1		2	0	2	1			
Buitenland (gewogen) ²	3	4	2	5	3	4		4	6	1	4			
Nederland	5	4	6	3	0	4	-2	2	9	0	-5	3	-4	
Bruto investeringen in vaste activa (volume)	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor													
Bondsrepubliek Duitsland	1		-7	1	1									
Frankrijk	-2		-3	-1	1									
Italië	4		5	6	4									
Verenigd Koninkrijk	8		10	-4	-2									
Verenigde Staten	18	7	10	7	6	6								
Japan	5		5	4	5									
Europese Gemeenschap	2		-1	1	1									
Nederland	4	2	-3	3	6	4								

Bron voor gegevens buitenland: Eurostat en OECD.

¹ Excl. bouwnijverheid.

² Het gemiddelde van de 6 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export in 1984.

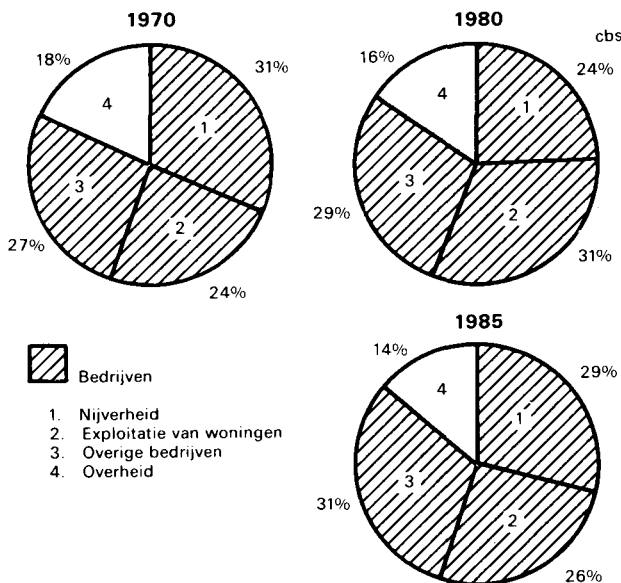
Focus: Investerings

Vergeleken met 1984 nam het volume van de bruto investeringen in vaste activa vorig jaar met 2% toe. Het niveau van de investeringen lag in 1985 zo'n 7% hoger dan in 1982, toen een dieptepunt werd bereikt. T.o.v. het piekjaar 1978 is het verschil echter nog aanzienlijk: in dat jaar werd in Nederland 11% meer geïnvesteerd dan in 1985. In 1985 namen de bedrijfsinvesteringen met 3% toe. Deze groei werd, net als in 1984, voornamelijk gerealiseerd in de nijverheid (13%). In de bedrijfsklasse exploitatie van woningen, waartoe ook het eigen woningbezit wordt gerekend,

daalden de investeringen met 5%. Na een lichte daling in 1984, namen de investeringen van de overige bedrijven (landbouw, handel, zakelijke dienstverlening) het afgelopen jaar weer met 5% toe. Het volume van de overheidsinvesteringen, die voor het merendeel uit bouwwerken bestaan, nam met 4% af. Sinds het begin van de jaren zeventig is hier een dalende tendens zichtbaar. Een vergelijking met 1971 - toen de overheidsinvesteringen een top bereikten - leert dat het volume van deze investeringen toen meer dan 50% groter was dan in 1985.

Bruto investeringen in vaste activa

Aandeel in het totaal naar bestemming

Een en ander heeft ertoe geleid dat de verdeling van de bruto investeringen (in waarde gemeten) over de onderscheiden bestemmingen zich de afgelopen 15 jaar nogal heeft gewijzigd. Zo steeg het aandeel van de bedrijfsinvesteringen tussen 1970 en 1985 van 82% tot 86%, terwijl zich ook binnen de sector bedrijven in de loop van deze periode de nodige verschuivingen hebben voorgedaan. Opvallend hierbij is de tegengestelde ontwikkeling van de aandelen van de nijverheid en de exploitatie van woningen (zie figuur).

Bezien naar type, valt de sterke toename van de investeringen in machines e.d. op. Nadat deze in 1984 al met 15% waren gestegen, werd voor 1985 een volumestijging van 13% gemeten. Ook de investeringen in vervoermiddelen namen vorig jaar fors toe (10%). De investeringen in bouwwerken daarentegen liepen met 4% terug. Binnen deze laatste categorie werden zowel voor woningen (-5%), voor gebouwen (-3%) als voor de grond-, water- en wegenbouwkundige werken (-2%) dalingen geregistreerd. Net als de verdeling naar bestemming is ook de verdeling naar type investeringsgoed de laatste 15 jaar aan sterke veranderingen onderhevig geweest. Het waarde-aandeel van de bouwwerken in de totale investeringen steeg van 59% in 1970 tot 65% in 1980, om vervolgens weer terug te lopen tot ongeveer 52% in 1985. De investeringen in machines vertonen het omgekeerde beeld. Hier werden voor de drie genoemde jaren aandelen van respectievelijk 30%, 25% en 34% gemeten.